

Genesis 22:1-19

Eén ding typeert het leven van Abraham. Voortdurend draait het om vertrouwen. Vertrouwen in Gods leiding, Gods timing en Gods verbond. Ik las van iemand die zei: je kunt het leven van Abraham samenvatten in een paar vragen. Zo zijn wij ook begonnen op zondagmiddag toen Abram langs kwam en we vroegen naar zijn reis.

Nu de vragen die wij ook regelmatig stellen:

- God zegt: verlaat je familie, ga op weg en de vraag is: waarheen? God antwoord: vertrouw me !
- God zegt: Ik zal je een land geven en de vraag is: waar? God antwoord: vertrouw me !
- God zegt: Ik zal je een zoon geven en de vraag is: wanneer? God antwoord: vertrouw me !

Continue stond Abraham weer voor de keuze. Met vallen en opstaan heeft hij geleerd om op God te vertrouwen en beschikbaar te blijven voor Zijn stem.

Nu volgt de grootste test van zijn vertrouwen. Dit hoofdstuk is de grote finale van zijn leven. God roept Abraham en hij antwoordt met het woord dat de samenvatting van zijn leven is: **hineni**. Hier ben ik ! Dit is wat Abraham een leven lang heeft geleerd. Hier ben ik, beschikbaar en bereid.

Zijn verhaal begon met een bevel van God dat drie keer gespecificeerd werd:
Trek weg: uit je land, uit je familie, uit je huis.

Deze laatste test begint opnieuw met een bevel dat drie keer gespecificeerd wordt:
Haal je zoon, je enige, die je liefhebt, Isaäk. God zegt: neem je zoon en offer hem.
En de vraag is: waarom ? Het antwoord, opnieuw, is: vertrouw me !

Dit bevel is zo heftig. Zo bizar. Abraham heeft een lange weg met God afgelegd. Hij heeft God leren kennen en vertrouwen en na 25 jaar wachten werd eindelijk Isaäk geboren. De zoon van de belofte, de zoon waardoor God hem nageslacht zou geven. Al die grote beloftes uit Genesis 12 konden alleen in vervulling gaan door deze zoon. Bovendien heeft Abraham zijn andere zoon, Ismaël, al moeten laten gaan. Gaat hij nu deze zoon ook verliezen?

Het Hebreeuwse woord dat hier met 'offer' vertaald is betekent eigenlijk brandoffer. In Leviticus lees je over verschillende soorten offers waarvan soms wat overbleef voor de priesters. Het kenmerk voor een brandoffer is dat het offer volledig verbrand wordt en er helemaal niets van overblijft.

Dit is wat God van Abraham vraagt en het aparte is dat God heel specifiek is en vier verschillende aanduidingen voor Isaäk gebruikt: je zoon, je enige, van wie je zoveel houdt, Isaäk. God weet precies wat Hij van Abraham vraagt en toch doet Hij dit.

Dit is de derde keer dat God de beleefdheidsvorm gebruikt om Abraham de opdracht te geven: Neem 'toch' (of alstublieft) je zoon. (In de NBV21 staat 'haal je zoon')

Hoe kan God zoiets van hem vragen? Waarom zou Hij dat doen? Er zijn boeken vol geschreven over de vraag of het eigenlijk wel ethisch is wat hier gebeurt. Wat voor God kan zoiets vragen en wat voor vader zou ooit hierop ja zeggen?

Maarten Luther prijst Abraham voor zijn blindelinge gehoorzaamheid, terwijl Immanuel Kant, de bekende filosoof uit de achttiende eeuw, Abraham bekritiseert en stelt dat hij had moeten weten dat God nooit zoiets van hem zou vragen. Voor Luther was het spreken van God het allerbelangrijkste, terwijl er voor Kant niets belangrijker is dan moraliteit die je logisch kunt beredeneren. En het is compleet immoreel om zoiets te vragen.

Vroeg of laat worden we allemaal geconfronteerd met die vraag: God, waarom?
Waarom gebeurt dit in mijn leven? Waarom, juist als ik U wil volgen, krijg ik te maken met onverwachte tegenslagen?

Waarom, als ik eindelijk besluit om een stap te zetten voor U, lijkt het alsof de deur in mijn gezicht wordt dichtgeslagen ? God, waarom ?

Er zijn momenten in je leven dat je er helemaal niets meer van snapt, dat je er geen touw aan vast kunt knopen. Kijk dan terug op die momenten vroeger waarin je Gods aanwezigheid hebt ervaren en durf te geloven dat het ook nu goed zal komen.

Hoe reageert Abraham ? Zoals hij deed in Genesis 12. ‘Trek weg’ en Abraham trok weg. Hier hetzelfde. ‘De volgende morgen stond Abraham vroeg op’ (22:3). Zoals hij eens vroeg opstond om afscheid te gaan nemen van zijn ene zoon (Ismaël 21:14), staat hij nu vroeg op om afscheid te nemen van zijn andere zoon.

Geen discussie, geen vragen, geen onderhandelingen. Gewoon hineni, hier ben ik. Hij heeft ooit zijn verleden losgelaten voor God, nu is de vraag of hij zijn toekomst ook durft los te laten.

Het verhaal is volledig stil over wat er in Abraham omgaat. We krijgen geen kijkje in zijn gedachten, of wat er door zijn hoofd gaat. Het verhaal wordt heel sober met weinig woorden verteld. Het enige wat je leest zijn werkwoorden: Abraham staat op, doe wat er van hem gevraagd wordt en gaat op weg.

En ik vraag mezelf af: maar hoe dan ? Wat gaat er door Abraham heen ?
Is hij gewoon stoïcijns op weg gegaan, heeft hij getwijfeld, was hij boos, bitter ?

Sommige uitleggers zien in de voorbereidingen van Abraham de aarzelings. Wie gaat er nu eerst zijn ezel klaarmaken, dan Isaäk en de knechten halen en dan pas het hout hakken ? Of wilde Abraham zo lang mogelijk voor Isaäk verborgen houden wat het doel was van de reis ? We kunnen er alleen maar naar speculeren.
God heeft gesproken en dus gaan ze op weg.

Op de achtergrond is er nog iets aan de hand in dit verhaal. Want Abraham die uit Ur der Chaldeeën kwam, die nu rondzwerft in Kanaän, leeft te midden van mensen en culturen die allerlei goden hebben. Grillige goden. Wispelturig en onberekenbaar.

Goden die je allerlei offers moest brengen om ze te behagen of juist om de vloek af te kopen wanneer bijvoorbeeld de oogst slecht was. Goden waarbij je constant in angst leefde en de vraag je bekreop: Heb ik voldoende gedaan? Continue was er spanning, want als je gezegend wordt moet je dankbaar zijn, als er schaarste is moet je meer geven om ze aan jouw kant te krijgen. Eén van de wreedste goden was de god Moloch. Om Moloch te behagen moest je je kind aan hem offeren en deze voor hem door het vuur te laten gaan.

We weten niet precies hoe dat eruitzag in de tijd van Abraham, maar de middeleeuwse rabbijnen hadden daar wel een voorstelling van op basis van oude standbeelden van Moloch. Zo beschrijft de rabbi Rasji over het standbeeld van Moloch met een stierenkop en een oven in zijn buik. *1.)

Voorop zaten twee enorme lege handen. Bij een offerceremonie legde je je baby of kleine kind in zijn handen die dan de vurige oven in rolde.

Dit was zo ziekelijk en traumatisch voor de ouders dat de priesters van Moloch zo hard mogelijk op trommels moesten slaan om het gehuil van de baby en het geschreeuw van de ouders te overstemmen, want anders zou het offer niet geaccepteerd worden.

Op meerdere plekken in het OT worden kindoffers streng verboden (Lev. 18:21, 20:1-5, Deut. 18:10 en Micha 6:6-7)

De volken rondom Abraham weten niet anders dan dat de goden dit soort afgrijselijke dingen vragen. Dat roept een spannende vraag op. Na al die tijd met God gewandeld te hebben, is de God van Abraham uiteindelijk dan ook zoals de andere goden?

Dit is niet alleen Abrahams beproeving. Dit verhaal is niet alleen een test van wie Abraham is, maar ook een test van wie God is. God zelf staat hier op het spel. Is Hij uiteindelijk ook een verslinder en een vernietiger? Of is Hij anders?

Het wordt een lange reis die Abraham en Isaäk maken van Berseba naar de berg Moria, ongeveer 75 kilometer. Dat betekent een aantal dagen lopen, maar het lijkt een eeuwigheid te duren. Want al die tijd hangt Abraham deze opdracht boven het hoofd.

Ik kan me voorstellen dat ze daar zo lopen, pratend, soms in stilte, en voortdurend ziet Abraham zijn zoon. Abraham had misschien 'flash-backs' en misschien maakten ze s'avonds een kampvuur en werden er verhalen gedeeld.

Om de volgende dag weer verder te trekken. Een onvoorstelbaar zware reis die, ondanks dat ze met elkaar zijn, Abraham alleen moet afleggen. Drie dagen duurde de reis, lazen we in vers 4.

Wanneer de berg vlakbij is zegt Abraham tegen zijn knechten: 'Blijven jullie hier met de ezel. Ikzelf ga met de jongen verder om daarginds neer te knielen. Daarna komen we naar jullie terug' (22:5).

Dit is heel eigenaardig. Lees goed wat er staat. Hij zegt niet: we gaan offeren en daarna kom ik terug, maar hij zegt: wij gaan offeren en daarna komen we bij jullie terug.

Het was gepaster geweest als Abraham had gezegd: wij gaan de berg op, ik offer mijn zoon en dan ga ik naar huis om voor de rest van mijn leven te rouwen. Wat is hier aan de hand? Zegt hij dit om zichzelf, Isaäk en de knechten gerust te stellen? De schrijver van de Hebreeënbrief geeft ons een kijkje achter de schermen:

'Door zijn geloof kon Abraham, toen hij op de proef werd gesteld, Isaäk als offer opdragen. Hij die de beloften had ontvangen, was bereid zijn enige zoon te offeren. Terwijl er tegen hem gezegd was: 'Alleen door Isaäk zul je nageslacht krijgen,' zei hij bij zichzelf dat het voor God mogelijk moest zijn iemand uit de dood op te wekken (Hebr. 11:17-19a).

Op één of andere manier kwam Abraham tot de conclusie dat de God die hij heeft leren kennen bij machte is iemand terug te brengen uit de dood.

Hij had dat nog nooit gezien of meegemaakt, hij had waarschijnlijk geen idee wat hij zich daarbij moest voorstellen, maar dit was de zoon van de belofte, dus op één of andere manier moest God in staat zijn hem terug te brengen.

Op de één of andere manier. Op de één of andere manier is God in staat om de meest hopeloze en uitzichtloze situatie om te buigen naar iets hoopvols.

Op de één of andere manier kan God midden in de rommel van ons leven iets moois laten bloeien.

Op de één of andere manier is God bij machte om dat wat dood is, wat levenloos is en waar geen hartenklop meer in zit, te nemen en tot leven wekken.

Op de één of andere manier kan God midden in jouw donkere tunnel van duisternis, twijfel en druk het licht aandoen en je de weg wijzen.

Maar hoe ?

De knechten bleven achter met de ezel en Abraham legt het hout op de schouders van Isaäk.

Samen beklimmen ze de heuvel. Dan stelt Isaäk de meest voor de hand liggende vraag en roept: 'Vader'. Dat wat Abraham heel zijn leven hoopte te worden, staat op het punt van hem afgenomen te worden. Maar hij antwoordt opnieuw, voor de tweede keer in het verhaal: **hineni**. Hier ben ik, mijn zoon, beschikbaar en bereid.

Isaäk vervolgt: 'Hier is het vuur, hier is het hout, maar waar is het offerlam?'

Abraham antwoordt: 'God zal zich zelf van een offerlam voorzien, mijn zoon.'

Wijst hij Isaäk hier op een alternatief of moeten we die komma lezen als een verduidelijking:

God zal zich zelf van een offerlam voorzien, namelijk: mijn zoon?

Tot het einde toe blijft het spannend, want vervolgens bindt Abraham Isaäk vast en op zijn beurt gaat Isaäk gewillig liggen. Als een jonge kerel had hij zijn oude vader makkelijk kunnen overheersen. Maar ik zie toch ook een blijk van buitengewone moed en berusting. Abraham voelt het harde, koude mes in zijn handen, en op het schilderij van Rembrandt van deze scene, houdt Abraham met zijn andere hand de ogen van Isaäk afgedekt. Abraham weet als ik dit mes nu laat neerkomen zal dat het einde zijn van Isaäk.

Op het aller-, allerlaatste moment klinkt er ineens een stem uit de hemel: 'Abraham, Abraham'.

Voor de derde keer datzelfde woord: **hineni**, hier ben ik, beschikbaar en bereid.

Dan zegt de stem die hem riep dat hij zijn zoon niet hoeft aan te raken. 'Doe hem niets'.(Vs 12)

Op het meest cruciale moment wijst God een uitweg en hoort Abraham het geritsel van een ram die verstrikt zit in de struiken. Dit vastgelopen dier mag de plaats van Isaäk innemen. Abraham offert die ram en één ding is opeens glashelder: God is niet als de andere goden.

God is niet de verslinder, maar God is een voorziener.
God is niet de veeleiser, maar God is de gever.
God is niet uit op ons ongeluk, Hij is toegewijd aan onze bloei.

En er is nog meer dan dat:

God vraagt nooit iets *van* ons wat Hij in Christus niet eerst zelf *voor* ons heeft gedaan !

Laat dit een moment binnenkomen.

Alles wat God van ons vraagt heeft Hij in Christus eerst zelf voor ons gedaan.

De reden waarom Abraham zijn zoon niet hoefde te offeren is omdat tweeduizend jaar later op bijna exact dezelfde plek een andere Vader en Zoon samen de heuvel opgingen.

Deze enige geliefde Zoon droeg ook Zijn eigen hout, maar deze Zoon werd niet gespaard.

Deze Zoon werd opgegeven, verbrijzeld en gedood. Uit liefde voor jou en mij.

Toen Hij stierf werd het donker en bleef het donker. Hebreeën 4:16 zegt dat Jezus onze hogepriester is die ons in alle dingen gelijk geworden is. Hij heeft in onze schoenen gelopen, onze pijn gevoeld. Hij is ons in alles gelijk geworden en Hij is ons voorgegaan. Hij heeft de weg gebaad die jij en ik mogen lopen.

Alles wat God op die weg van je vraagt, heeft Jezus al een keer voor je gedaan.

En alle plekken waar God je brengt zijn plekken waar Jezus al voor jou is geweest. Hij heeft de weg al gebaad voor jou.

Abraham was bereid om de zoon van de belofte terug te geven aan God.

Hij was bereid om meer ontzag te hebben voor God dan voor de loodzware omstandigheden en bereid om naar Zijn stem te luisteren. Abraham durfde los te laten en daarom beantwoordt God zijn overgave door nog één keer Zijn beloftes te onderstrepen. Nageslacht zo groot als de sterren aan de hemel en het zand aan het strand. De volken die door hem gezegend zullen worden. De zegen van de man die durfde om steeds weer opnieuw **hineni** te zeggen.

Vanuit deze geschiedenis is een heel bekend Joods gezegde ontstaan:
wanneer je bij de berg komt, zal erin voorzien worden.

Wanneer het erop aankomt, wanneer je geloof tot het uiterste getest wordt, wanneer je denkt: God waarom ?, dan zal erin voorzien worden.

Vergelijk het met klimmen langs een rotswand. Je spant je in, je klimt en je klautert en je doet zo goed mogelijk je best om van de een kant naar de andere kant te komen. Wanneer je denkt: dit werkt niet, dit lukt niet, wat als mijn voet straks wegglijdt en ik val, dan glijdt je voet weg en wat gebeurt er dan ? Er gaat een schok door je lijf, want even denk je dat je inderdaad te pletter stort, maar vervolgens besef je dat dat niet kan. Omdat je gezekeerd bent. Waarom ben je gezekeerd ? Omdat iemand jou is voorgegaan en dat touw gespannen heeft waar jij nu aan vast zit.

Er is geen betere plek om te vallen dan in de handen van de God die voorziet !

Dan mag je de moed en de genade ontvangen om net als Abraham en zovelen na hem weer opnieuw te antwoorden op deze God. Dat hoe donker en onlogisch het ook lijkt, je durft te zeggen: **hineni**, God hier ben ik!

Het is soms zo donker, maar ik geloof dat U het licht bent, hineni ! Soms twijfel ik aan wie U werkelijk bent, hineni !

Ik snap er soms helemaal niets van, maar ik kies om U te vertrouwen, hineni !

Ik mag leren te rusten in Uw volbrachte werk, maar dat gaat zo tegen mijn systeem in, hineni !

Soms doet het pijn, is het spannend en soms zou ik wel tegen U willen schreeuwen, maar hineni, hier ben ik !

En wanneer je op de berg komt. ... zal erin voorzien worden.

Romeinen 8 : 32 - 34

'Zal Hij, die zijn eigen Zoon niet heeft gespaard, maar Hem omwille van ons allen heeft prijsgegeven, ons dan met Hem ook niet alles schenken ? Wie zal Gods uitverkorenen aanklagen ? God zelf spreekt hen vrij. Wie zal hen veroordelen ? Christus Jezus, die gestorven is, meer nog, die is opgewekt, zit aan de rechterhand van God en pleit voor ons'.

*1.) Uit Charles Foster. *Bible Pictures and What They Teach Us.*

Bijbelstudieserie 'Abraham' #5

Pinkstergemeente Benidorm e.o.

februari 2026